

פֶּרֶשֶׁת חֻקַּת

וַיִּדְבֹר יְיָ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר: זֹאת חֻקַּת הַתּוֹלָה אֲשֶׁר-צִוִּיתִי לְאמֹר דְּבַר | אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ
אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין-בָּהּ מָוֶם אֲשֶׁר לֹא-עָלָה עָלֶיהָ עֹל:

החלק השלישי של החומש: עם ישראל בסוף ארבעים שנה.

ונראה לי הטעם שפרשת פרה נכתבה כאן בסוף כל הפרשיות: באופן כללי היהודי אמור להיות טהור, כדי שיוכל להכנס לביהמ"ק. המשכן הוקם בר"ח ניסן בשנה השנית, ואז גם נאמר להם 'ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו'. יתכן שאז גם נאמרה להם פרשת פרה (ויתכן שנאמרה להם יחד עם טהרת שאר טומאות). מי שהיה טמא, מיד נטהר. היו 'אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם', להם נאמרה פרשת פסח שני. אולי זו הסיבה שחז"ל מבארים שהיו אלה שנשארו את מיטתו של יוסף. היתה להם סיבה להיות טמאי מת. אך בסדר של התורה, מובאת פרשת פרה רק בסוף כל המצוות שנאמרו בשנה השניה. הרגילות היא שהיהודי טהור מטמא מת אם אין לא סיבה מיוחדת להטמא. אם נטמא, יש פתרון.

פרשת פרה נאמרה גם לאהרן כי עניינה להבדיל בין הטמא והין הטהור (כפי שהבאתי בעלון פרשת שמיני בשם ידידי ר' משה כהנא שליט"א). כל הפרשות שנאמרו עד כאן, נאמרו במהלך השנה הראשונה והשניה להיותם במדבר לצאתם ממצרים. לאחר פרשת פרה עוברים לשלב של הכניסה לארץ ישראל. כל ל"ח שנה שהיו ישראל נזופים, לא נתיחד עמו הדבור בלשון חבה פנים אל פנים וישוב הדעת (פרשיות הכתובות בתורה לאחר חטא המרגלים, נאמרו למשה לפני כן -אם לא נאמרו לצורך השעה- ומשה אמר לבני ישראל מאוחר יותר, או שנכתבו במקום זה מטעם מסויים).

וכפי שבאר הגר"א ובר שליט"א איש ירושלים עיה"ק והמקדש: מתחלת החומש עד המתאוננים זהו עם ישראל בתיקונו. המתאוננים והלאה עם ישראל בקלקולו. לכן פרשת מקושש - שהיה בשבת השניה- נכתבה רק בסוף פרשת שלח.

'ונכרתה הנפש ההיא מישראל' (על שינוי הלשון בעונש כרת על אכילת חמץ, יש טעם אחר, ואכמ"ל). אין לי עדיין ביאור ברור לכך. כִּי מִי נִדְּהָ לֹא-זָרַק עָלָיו הוּא טָמֵא כִּי לֹא זָרַק עָלָיו מִי נָדָה, עֲלֵיהֶם מְדוּבָר בַּפֶּרֶשֶׁה. וְכַתּוּבָה מִכֶּ: טָמֵא יִהְיֶה עוֹד טָמֵאתָו בּוֹ:

נקודה שמצאנו בכמה פרשיות: הפרשה מחולקת לב' חלקים:
א. זאת חוקת התורה ... ויקחו אליך פרה אדומה.
עניין הפרה האדומה ומצוותיה
ב. זאת התורה אדם כי ימות באהל.
האדם שנטמא. מה מביאו לידי טומאה, וכיצד נטהר.

וכעת כותבת התורה את החלק השני העוסק באדם: זאת התולדה כאן לא נאמר 'חקה', כי עצם עניין הטומאה, והטהרה ממנה, הוא דבר שאפשר להבין בדרך השכל.

לפי היסוד שכתבתי לעיל כי דרכו הרגילה של היהודי היא להיות טהור, אפשר לבאר כי את הפתרון כותבת התורה לפני הבעיה. אותו אדם החייב כדין להטמא, ידע עוד לפני כן שיש לו פתרון לאחריו יוכל להכנס למקדש.

ומבארת התורה את הדרך בה נטמא האדם: אָדָם כִּי-יָמוּת בְּאֵהָל כָּל-הָבָא אֶל-הָאֵהָל וְכָל-אֲשֶׁר בְּאֵהָל יִטְמָא שְׁבַעַת יָמִים: ... ומבארת התורה עוד דרכים בהם נטמא האדם בטומאת מת.

נעיין מעט בסגנון הפרשה:
וַיִּדְבֹר ... זאת חֻקַּת הַתּוֹלָה רַשִׁי מְבִיא אֶת דְּרֹשֶׁת חז"ל לְפִי שֶׁהִשְׁטֵן וְאוֹמְרוֹה"ע מוֹנִין אֶת יִשְׂרָאֵל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה. לפיכך כתב בה חקה, גזרה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחריה ... וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין-בָּהּ מָוֶם: ... כאן מפרטת התורה את כל סדר מעשה הפרה, ומסיימת וְהִיְתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְרַת הַגֵּר בְּתוֹכָם לְחֻקַּת עוֹלָם:

והתיקון לטומאה: וַיִּקְחוּ לְטָמֵא מְעַפֵּר שְׂרָפַת הַחֲטָאֹת וְנָתַן עָלָיו מִיּוֹם הַיּוֹם אֶל-כָּל: וַיִּקְחָ אֶזּוֹב וְטָבַל בְּמַיִם אִישׁ טָהוֹר וְהָגָה עַל-הָאֵהָל וְעַל-כָּל-הַכֵּלִים וְעַל-הַנִּפְשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ-שָׁם וְעַל-הַנֶּגַע בְּעֶצֶם אוֹ בְּחֵלֶל אוֹ בְּמַת אוֹ בְּקֶבֶר: ומפרטת התורה מה שכבר כתבה בחלקה הראשון של הפרשה 'הוא יתחטא בו וכו'. כיצד יתחטא: וְהָגָה הַטָּהוֹר עַל-הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְחֲטָאוּ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וּכְבַס בְּנֶהְיָו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהַר בְּעֶרְב:

וכעת כותבת התורה מה עושים באפר הפרה: הַנֶּגַע בְּמַת לְכָל-נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שְׁבַעַת יָמִים: הוּא יִתְחַטָּא בּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְטָהַר וְאֵם-לֹא יִתְחַטָּא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטָּהַר: הוּא יִתְחַטָּא בּוֹ בְּאֶפֶר בּוֹ אֲנוֹ עוֹסְקִים כַּעַת. דינו של הטמא: כָּל-הַנֶּגַע בְּמַת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר-יָמוּת וְלֹא יִתְחַטָּא אֶת-מִשְׁכָּנוֹ יִטְמָא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל כִּבְרַתִּי בְּעֵבֶר עַל לִשׁוֹן הַתּוֹרָה לְגַבִּי כִּרְתַּת בְּכִמָּה מְקוּמוֹת. בְּמִקְוֹמוֹת בְּהֵם מְדוּבָר עַל טוֹמְאוֹת מְקֹדֶשׁ וּקְדָשׁוֹ, לֹא נֹאמַר 'מְקָרֵב עִמָּה', גַּם כֹּאן נֹאמַר

הענש אם לא: וְאִישׁ אֲשֶׁר-יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטָּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִתּוֹךְ הַקְּהָל כֹּאן כְּתוּב מִתּוֹךְ הַקְּהָל, כִּמִּשׁ לְעִיל. אֲוִלִי כִּי כֹאן מְדוּבָר עַל הָאָדָם הַנְּטָמָא, וְהָרִי טוֹמְאוֹתוֹ תְּלוּיָה לֹא רַק בּוֹ עֲצָמוֹ, אֲלֵא גַם בְּאָדָם שִׁמְת, בְּאָדָם אֲלוֹי אֲמֹר לִפְנוֹת כְּדִי שִׁיזָה עֲלוֹ. כִּי אֶת-מִקְדָּשִׁי יִטְמָא הָאָדָם יִכְרַת כִּי טָמֵא אֶת מְקֹדֶשׁ ה'. וְכִיצַד טָמֵאוּ מִי נִדְּהָ לֹא-זָרַק עָלָיו טָמֵא הוּא: כִּי כֹאן מְדוּבָר בְּאָדָם. וְהִיְתָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם: ...

ויהי רצון שנזכה להטהר מכל טומאותינו ונזכה לבניין בית המקדש בקדושה ובטהרה במהרה בימינו

המעשה של דמא בן נתינא

בשני התלמודים מובא המעשה של דמא בן נתינא שכיבד את אביו, ובשכר זה זכה ה' ונולדה לו פרה אדומה. שמעתי פעם ואיני זוכר בשם מי, שהטעם שה' נתן לו את שכרו בפרה אדומה: מצות כיבוד הורים, היא מצוה שכל אדם מבינה מדעתו. אף אם יש שבח לגוי שזכה וכבד את הוריו הרבה מעבר למתקבל על הדעת. שבח גדול יותר יש לעם ישראל המקיימים את כל מצוות התורה, שיש מהן שאיננו משיגים טעמן בדרך השכל. לכן זיכהו הקב"ה דווקא בפרה אדומה, עליה ישלמו היהודים להון רב, אף שאין מבינים טעמה.

שני גרסאות של המעשה:

המעשה של דמא בן נתינא הובא בפרק א' ממסכת קידושין בשני התלמודים, ובירושלמי אף במסכת פאה (עליה אין תלמוד בבלי), ובבבלי הובא פעם נוספת במכת עבודה זרה. בכל אחד מהתלמודים הובא המעשה בגרסה שונה. משום מה, רוב הילדים מכירים את המעשה כפי שהוא מובא בתלמוד הירושלמי. לא בדקתי אך יתכן כי המעשה כפי שמובא בירושלמי, מובא גם בעוד מדרשי חז"ל, ומכיוון שרוב המדרשים שבידינו חוברו בארץ ישראל, גם המעשה של דמא בן נתינא מובא כפי הגרסא שביירושלמי. במדרשי חז"ל רגילות גם גננות ומורות לעיין, יותר מאשר בגמרא, ומסתבר שמסיבה זו רוב ילדי ישראל מכירים את הסיפור בגרסה הזו. נערים צעירים הלומדים בפעם הראשונה את המעשה הזה כפי שהוא בתלמודא דידן במסכת קידושין, סבורים שבילדותם ספרו להם את הסיפור בצורה לא נכונה.

אביא כאן את המעשה לפי הגרסאות שבשני התלמודים, וא"ה בבא העת נעמוד על ההבדלים ביניהם.

בבבלי	בירושלמי
צאו וראו מה עשה גוי אחד לאביו באשקלון ודמא בן נתינא שמו בקשו ממנו חכמים אבנים לאפוד בששים ריבוא שכר ורב כהנא מתני בשמונים ריבוא	מקודם מובא מעשה אחר מדמא בן נתינא, ואינו נוגע לעניינו.
והיה מפתח מונח תחת מראשותיו של אביו	פעם אחת אבדה ישפה של בנימין אמרין מאן דאית ליה טבא דכוותה אמרין דאית לדמה בן נתינא אזלון לגביה ופסקן ליה עמיה במאה דינרין סליק בעא מייתיתא להון ואשכח לאבוי דמך
ולא ציערו	וא"ד מפתחא דתיבתא הוה יהיב גוא אצבעיה דאבוה נחת לגביהון אמר לון לא יכילית מייתיתא לכון אמרין דלמא דהוא בעי פריטין טובן אסקיניה למאתים אסקיניה לאלף כיון דאיתיעיר אביו מן שינתיה סלק ואייתיה להון בעו מיתן ליה כד פסקו לה לאחרייא ולא קביל אמר מה אנא מזבנא לכון איקרא דאבהתי בפריטין איני נהנה מכיבוד אבותיי כלום
לשנה האחרת נתן הקב"ה שכרו שנולדה לו פרה אדומה בעדרו נכנסו חכמי ישראל אצלו אמר להם יודע אני בכם שאם אני מבקש מכם כל ממון שבעולם אתם נותנין לי אלא אין אני מבקש מכם אלא אותו ממון שהפסדתי בשביל כבוד אבא	מה פרע לו הקב"ה שכר אמר רבי יוסי בי רבי בון בו בלילה ילדה פרתו אדומה ושקלו לו ישראל משקלה זהב ושקלוה

להערות והערות בענייני העלון:

יחזקת נוימן קצות החשן 9/6 מודיעין עילית. 0527167567. דוא"ל: yn0527167567@gmail.com. וכן בקו התורה והמצוה 0773541079. ניתן לתרום (גם הנצחות לע"נ, להצלחת, וכד') בעמדות נדרים פלוס: 'עדת יראים-אושטרייך' לשונית 'תרומות עבור קונטרסים וחיבורים'.

זמני התפלות בקהלתנו ק"ק עדת יראים-אושטרייך מודיעין עילית (נתיבות המשפט 111 ב')

עד סוף חרש תמוז: מנחה בחול: 7:35. מנחה בעש"ק ובשב"ק: 7:00. שחרית בשב"ק (קבוע): 8:30. ערבית מוצש"ק: 8:15. בשחרית: פיוט 'אהבה' לפרשת חקת אִמְחוללי בענין שירת הבאר. עליית שירת הבאר נמכרת לעצמה.

יבנה המקדש: חקת: כהונה: מלכיה לוי: נתניהו. השיר: הזיו לך ומי כמכה. מסכת שבת: ה. בלק: כ'. מימן. ל': בקיהו.

זמני תפלות קבועים:

מנחה ביום חול: 15 דק' לפנה"ש * מנחה בעש"ק, בשב"ק, ובתעניות: 50 דק' לפנה"ש * שחרית ש"ק ויר"ט: 8:30 * מוצש"ק: 25 דק' אחה"ש

עזרת נשים פתוחה בכל התפלות

הודעה חשובה: עקב עבודות תשתית של הקהלה השכנה ק"ק תורה ותפילה, יתכן שבחלק מימי השבוע לא תתאפשר גישה מכיוון רח' שערי תשובה אלא רק מרח' נתיבות המשפט. גבאי ביה"כ"נ תורה ותפילה עושים ככל יכלתם לסיים את העבודות בהקדם האפשרי

ברכת מזל טוב לדידינו היקר מחשובי ידידי ותומכי קהלתנו ר' יעקב וינמן שליט"א ולכל משפחתו

לרגל כניסת בנו הבה"ח יהושע נ"י בעול תורה ומצוות יהי רצון שיזכו לרוות ממנו רוב נחת דקדושה

המברכים: בני הקהילה פרנסיה ומנהיגיה

ברכת מזל טוב לדידינו היקר ר' שמואל גרינבוים שליט"א ולכל משפחתו

לרגל שמחת נישואי בתו תחיה בשעה טובה ומוצלחת. יהי רצון שיזכו לבנות בית נאמן בישראל ויזכו לראות דורות ישרים ומברכים.

המברכים: בני הקהילה פרנסיה ומנהיגיה